

- SİLİFKE "KEBEN" HİTİT KAYA KABARTMASI -

O. AYTUĞ TAŞYÜREK

İçel ili. Silifke ilçesinin 20 km. kadar kuzeyinde ve Modern Silifke-Mut karayolunun 2 km. kadar doğusunda, bir kaya kabartmasının varlığı bize Silifke Müzesi Müdürü Sayın Mehmet Belen tarafından haber verilmiş idi ¹. 1975 yılı şubatında yukarıda belirtilen yere Adana Bölge Müzesi Asistanı Yalçın Karalar ve Maryland Üniversitesi öğretim üyelerinden Claudine Weatherford (M.A.) ile birlikte gidilerek yerinde tetkik ve incelemelerde bulunuldu. Keben köyünün yerlileri ile yapılan konuşmalar Modern karayolunun açılmasından önceki yol güzergahının reliefin hemen önünden geçmekte olduğunu belirlemiştirki, bu yol bu gün dahi mevcuttur.

Modern Keben köyünün 1 km. kadar kuzeyinde ve aşağıdaki Göksu vadisini tepeden gören (Res. 1), dik inen sarp kayalık kesimde vücuda getirilmiş bulunan relief 100 x 150 cm. kadar boyutlarda ve derinliği 10 cm. olan bir niş içinde yer almaktadır (Res. 2). Reliefin ayak hizasının zeminden 4 m. kadar yüksekte olması eserin günümüze oldukça iyi korunmuş bir halde gelebilmesini temin etmiştir (Res. 3) ².

Sağa yürüyen, başı örtülü, sırtında bir pelerin ve altında uzun elbise ile gi-

yimli, elleri öne uzanmış durumda gösterilmiş, muhtemelen bir kadın figürünü tasvir eden relief 140 cm. kadar uzunluktadır (Res. 4). Figürün gözleri cepheden, badem şeklinde ve iri işlenmiş, elleri ve başlığının uç tarafı muhtemelen aşağıdan atılan taşlarla kırılmıştır. Burnu da iri gösterilmiş olan figürün ellerinde herhangi bir obje bulunup bulunmadığı kesinlikle anlaşılmamakla beraber, büyük ihtimalle sol eliyle bir ağaç dalı tutmaktadır. Giyimi yönünden sade gösterilmiş bulunan figür bir dini tören kıyafeti ile tasvir edilmiş olsa gerektir ³. Eserde, figürün yüz işlenişinin detayları pek belirgin değildir.

Keben'de olduğu gibi Kilikya ve yakın çevresindeki diğer Hitit çağı kaya relieflerinde çoğunlukla ırmak yada su kenarlarında yer aldıkları görülmektedir. Örneğin; Sirkeli ⁴, Gezbeli ⁵, Karasu ⁶, Eflatun pınar ⁷ ve İvriz ⁸ bu konuda verilebilecek misallerin en belli başlıları kabul edilebilirler. Bu relieflerin Hitit İmparatorluk çağı (M.Ö. 1450-1200) ile Geç Hitit çağlarında (1200-700) vücuda getirilmiş oldukları göz önünde bulundurulduğunda muhakkak nazarı ile bakılabilir. Ancak eserin M.Ö. 1400-700 yılları arasındaki ortalama 700 yıllık süre-

¹ Daha önce bazı meslektaşlarımız tarafından görüldüğü halde neşriyata geçmemiş bulunan bu kaya kabartmasının varlığından bize haberdar eden Silifke Müzesi Müdürü Sayın Mehmet Belen'e teşekkür borç biliriz.

² Reliefin zeminden oldukça yüksekte yer alması kat'i ölçüler alınmasını zorlaştırmaktadır.

³ Krş. E. Akurgal, The Hittites, 1962, Pi. 114.

⁴ Aynı eser, s. 115 Pi. XX.

⁵ U. B. Alkım, Anatolie I (Archaeologia Mundi), 1968, Pi. 112-3.

⁶ C. A. Burney, G. R. J. Lawson, AS. VIII (1958). Pi. XXXIV,b.

⁷ E. Akurgal, The Hittites, s. 12 Pi. XXI.

⁸ Aynı eser, s. 141, Pi..XXIV.

nin hangi safhasında vücuda getirilmiş olduğunu kesinlikle saptamak oldukça zordur. Kebe reliefinin yüzü maalesef stil kritiği için yeterli ip uçları vermemektedir. Buna rağmen tarihi verilere dayanılarak Kilikya'nın Hitit krallık çağında tamamen bu krallığın hegemonyası altında olduğu ve bu çağdan, gerek Tarsus kazılarında elde edilen önemli buluntular⁹ ve gerekse Sirkeli'deki Kral Muvattali'nin kaya reliefi¹⁰, keza Gezbeli¹¹ ve Hemite kaya reliefleri¹² vs. gibi eserler göz önünde bulundurularak, Kebe kaya kabartmasında Hitit İmparatorluk çağına

tarhilenmesi pek hatalı olmasa gerektir. Arami etkileri taşımadığı halde, figürün burnunun alnın devamı halinde, kemerli ve iri gösterilmiş olması bu husustaki kanaatimize destek olmaktadır (Fes. 4)¹³.

Reliefin yakın çevresinde yapılan sath araştırmaları civarda herhangi bir Hitit çağı iskanının mevcut olmadığını ortaya koymuştur. Ancak, relieften 300 m. kadar aşağıda, Göksu vadisine inen sırtlarda birkaç adet Roma çağı için karakteristik kayaya oyulmuş oda mezarına, sathta ise bazı Roma çağı keramik parçalarına rastlanılmıştır.

⁹ H. Goldman, Excavations at Gözlükule, Tarsus, *il. Text*, 1956, s. 242 vd; *Pi. il, Fig.* 401-8, 456.

¹⁰ Bak. dipnot 4.

¹¹ Bak. dipnot 5.

¹² Kadirli'yi Osmaniye'ye bağlayan yol güzergahında ve Ceyhan nehri kıyısındaki Hemite köyü civarında yer alan bu kaya reliefi için Bak. U. B.

¹³ Krş. E. Akurgal, *The Hittites*, **Pi.** 65.